Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Ines Ibargutxi Larrea

Legazpi, Gipuzkoa (1924)

Aurkibidea

Biografia

Eibarren jaioa 1924an. Aita Bizkaiko Ubidekoa zuen, eta ama Legazpiko Sagastiberri baserrikoa. 4 anai-arrebatan bigarrena zen bera. Aita 3 urte zituela hil zitzaion; eta, ama alargun geratu zenez, Legazpira joan ziren bizitzera. 3 urterekin Legazpiko eskolan hasi zen; eta, 5 urte zituela, Eskola Nazionaletara pasa zuten, 14 urtera arte. Amak, alargundu zenean, Patrizio Etxeberriaren etxean eta lantokian egin zuen lan familia aurrera ateratzeko; Inesi ere ikasketa txukunak eman zizkion. Donostiako teresarretan magisteritza ikasi eta Legazpiko eskolan egin zituen irakasle-praktikak. Patrizio Etxeberriak Burgosen jarritako eskolan aritu zen irakasle-lanetan. 28 urterekin ezkondu zen Legazpin, eta 6 seme-alaba izan zituen.

Zintak

LGA-039

- **Proiektua**: Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-07-05
- **Iraupena**: 81 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Eibarren jaio zen Ines

- **Erref**: LGA-039/002
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:01:44. **Bukatu**: 00:03:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:
<p>Aita Ubidekoa zen, eta ama Legazpikoa. Ezkondu zirenean, Eibarren jarri

ziren bizitzen, aitak Eibarren egiten baitzuen lan, armagintzan grabatuak egiten. Ines Eibarren jaio zen; baina 3 urte zituela, aita hil egin zen. 4 senide ziren.

2. Eibartik Legazpira joan zirenekoa

- **Erref**: LGA-039/003
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:03:59. **Bukatu**: 00:05:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Alarguntasuna

Laburpena:
Eibartik Legazpira etorri zirenean, Inesek 3 urte zeuzkan. Izan ere, alargun geratu zen ama, eta jaiotetxera etortzea erabaki zuen orduan.

Transkripzioa
-Zu Eibartik Legazpira zenbat urte zittuzula etorri zinen?
-Oin esango dizut ondo. Nere ahizpa Margarik uste det zeuzkela bost urte. Nik neuzken hiru urte. Gero zeon Antton urte terdikin, eta gero nere ama aitta hil zanen haurdun zeon, eta falta zikon bi..., zazpi hilabeteko haurdun zeon. Ta jaio zan Felix hori Sagastiberri baserrin zeatik aittajaune eta... Guk aittajaune aitonai esaten diegu aittajaune, Legazpin esaten zako. Eta jun zien aittajaune eta nere izeba bat ondio soltera zeona baserrin, bi jun zien Eibarra, lagundu zien pixkat etxea zertzen eta dana eta ia gure aittajaunek ein zittun dilijentzi danak hura ekartzeko bere baserrira, zeatik ze itten zon emakuma batek zirkunstantzi hortan han bakarrik. Eta gero ba hori. Hori dana ondo dakitt. Akordatzen naiz nei esan dielako, zeatik hori askotan entzun deu etxen eta horrekatio dauket grabauta baiño. Geuk, nere ahizpa Margari're ez da akordatzen aittekin presentzikin; ez gea akordatzen inor.

3. Olaetxe dorretxea lehen eta orain

- **Erref**: LGA-039/006
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:08:34. **Bukatu**: 00:11:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:
Olaetxe dorretxea lehen nolakoa zen azaltzen du. Lehen eta orain ez du egitura bera.

4. Dorretxearen funtzioa

- **Erref**: LGA-039/007
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:11:10. **Bukatu**: 00:12:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Olaetxea dorretxean jaio zen Inesen amandrea. Ingurua zaintzeko erabiltzen ziren dorretxeak lehen.

Transkripzioa
-Dorretxe horrek ze funtzio zeuken?
-Hoik zien, nagusitxok itten zittuen hoiek eta asko zan bijilatzeko. Eta hori bai ikusi behar dezula. Bai, hor dare Olaetxe. Zeatik liburu bat etara zuen Leazpin eta nik hor dauket gordeta, eta zertuko dizut.
-Eta hori zaten zan...
-Bijilatzeko izaten zan hori.
-Ze bijilatzen zan hortik.
-Honbre, lapurrek edo lokesea. Nik hori ondo ez dakitt, baiño torre hoik bijilatzeko ziela bai. Zeatik e, hori eskolan, guri eskolan bastante gauza esaten ziun gauza horietaz juten giñanen eskolaa.

5. Dorretxearen historia

- **Erref**: LGA-039/009
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:12:55. **Bukatu**: 00:15:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:
Inesen amandrea Olaetxea dorretxean jaio zen; amandrearen gurasoek jauntxo bati erosi zioten dorretxea. Izan ere, askotan jauntxoek ondasunak saldu behar izaten zituzten, beren gastuak ordaindu ahal izateko.

6. Aitona dotorea

- **Erref**: LGA-039/011
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:15:19. **Bukatu**: 00:17:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aitona-amonei buruz hitz egiten du. Aitona oso gizon dotorea zen. Bai aitonak, bai amak Patriziorenean egin zuten lan.

7. Ama Patriziorenean lanean

- **Erref**: LGA-039/012
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:17:13. **Bukatu**: 00:20:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Amak Patrizioren fabrikan egin zuen lan; nagusia atzean edukitzen omen zuen, eta behin bere etxean lan egiteko eskaini zion, han neskame izateko.

8. Ama Patrizioren etxeko neskame ibili zenekoa

- **Erref**: LGA-039/013
- **Iraupena**: 0:02:58. **Hasi**: 00:20:03. **Bukatu**: 00:23:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Ama Patrizioren etxean aritu zen lanean, neskame. Orduko lan-baldintzak gogoan ditu Inesek: hasieran, Patrizioren etxean bazkaltzen zuen, baina gerora, bere etxean bazkaltzeko baimena eskatu eta lortu zuen.

9. Eskola txikia eta eskola nazionala

- **Erref**: LGA-039/014
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:23:01. **Bukatu**: 00:25:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Lehenengo, eskola txikia zegoen, hiru urte inguruko umeentzat. Eskola hura ordaindu egin behar izaten zen (bi zilarrezko pezeta hilean). Eskola euskaraz eta erdaraz izaten zen. Sei urte zituztela, eskola nazionaletara pasatzen ziren. Señorita Pepita izan zuen maistra eskola txikian. Oso andereño ona zen, oso gustura ibiltzen ziren harekin.

10. Señorita Pepitarekin eskolan

- **Erref**: LGA-039/015
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 00:25:41. **Bukatu**: 00:27:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Señorita Pepita izan zuen maistra. Harekin zer jarduera egiten zituzten aipatzen du: jolasak, kantak... Eskolan erabiltzen zituzten liburuak aipatzen ditu: entziklopedia (hainbat maila).

11. Araiako langileen etorreraren ondorioak

- **Erref**: LGA-039/017
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:27:51. **Bukatu**: 00:29:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Araian fundizio-fabrika itxi zutenean, Patrizio Etxeberria hasi zen fundizioan. Orduan, Araiatik Patriziorenera etorri ziren lanera, eta bertakotu egin ziren. Eskolan, haien umeek ez zekiten euskaraz, baina maistrak euskaraz egiten zuen.

Transkripzioa
-Etorri zien Legazpira, ni ondio [...] nebilela, edo eztakit. Aspaldiko kontue da. Araian itxi zan "una fundición de Ajuria"; itxi zan fundizio bat. Ajuria Enea eta, Palacio. Hori zan jauntxo bat arabarra, eta zeuken han Araian -herri txiki bat da Araia-, fundizioa zeuken. Eta berak fundizio hori itxi in zon, eta Patriziok fundizioa orduntxe estreiñatzeko zeuken. Eta jente hori dana Araiakoa, hemen Leazpin dao jente asko Araiakok.
-Handikan Patrizionera etorri ziran.
-Bai, eta gero Legazpiko in zien danak, hemengo in zien, hemengok balie bezela. Hori pasau zan. Eta ordun eskolan haiek ez zekien euskeraz. Hor eon tzan... Baiño Señorita Pepita horrek euskeraz asko itten ziun, zeatik zan Donostikoa; eta persona bat, bueno... Eta oso euskera politta zeuken, gurea baiño polittagoa zeuken. Oso euskera politta zeuken, Donostikoa, bai. Señorita Pepita, bai. Horrek asko, oo!, ni behiñ'e ez naiz azten berakin.

12. Euskarari buruzko iritziak denboran zehar

- **Erref**: LGA-039/019
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:29:51. **Bukatu**: 00:32:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Eskola nazionalean, doña Felicitas Oñatibia maistra euskalduna izan zuten. Gerora, erdaldunak etorri ziren. Araiako fundiziotik etorritako jendeak ez zekien euskaraz; baina haien artean, mutilek gehiago ikasi zuten euskaraz neskek baino. Erdaraz hitz egiteak kategoria ematen zuela uste zuten neskek orduan. Euskarari buruzko iritziak aipatzen ditu.

13. Eskola nazionaleko baldintza onak

- **Erref**: LGA-039/021
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:33:27. **Bukatu**: 00:34:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskola nazionalean ikasi zuen 5-14 urte zituen bitartean. Eskolan berogailua zeukaten, eta ondo egoten zen.

14. Irakasle izateko ikasten

- **Erref**: LGA-039/026
- **Iraupena**: 0:03:23. **Hasi**: 00:48:57. **Bukatu**: 00:52:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Valladoliden errebalida egin eta gainditu ostean, maisutza ikasi zuen. Matematika, fisika eta kimika gustatzen zitzaizkion gehienbat. Karrera nola ikasi zuen azaltzen du.

15. Hainbat hizkuntza ikasitakoa

- **Erref**: LGA-039/027
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:52:20. **Bukatu**: 00:54:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Beste hizkuntzak eta hizkerak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Inesek etxetik ikasi zuen maisutza. Hala, hainbat hizkuntza ikasi behar izan zituen: gaztelania, frantsesa, alemana, latina eta greziera.

16. Karrera bukatu eta Burgos aldera lanera

- **Erref**: LGA-039/030
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:56:30. **Bukatu**: 01:00:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Lehenengo lana Patrizio Etxeberriaren bitartez lortu zuen, eta Burgosen egon zen 5 urtez eskola batean lanean. Han zer baldintzatan bizi izan zen azaltzen du.

17. Lehenengo lanak Legazpin eta Burgosen

- **Erref**: LGA-039/031
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 01:00:00. **Bukatu**: 01:01:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Maisutza ikasten ari zen azken urtean, praktikak egin zituen Legazpiko San Ignazioko eskolan. Burgosen bost urtez aritu zen lanean, eta han nola moldatzen zen aipatzen du.

Transkripzioa
- Eta eskola ematen haste hori zer moduzkoa da?
- Bueno, baiño azkenengo urten praktikak itten die, e.
- Nun egin zenituen praktikak?
- Hemen Legazpin in nun, Ez dakit ze eskola. Uste det Escuelas de San Ignacio uste det ein nittula praktikak. Ein behar dittuzu praktikak, azkenengo urten.
- Eta zer moduz praktikak?
- Praktikak ondo. Bai, hori gustatzen zitan. Bueno, umekin...
- Ze eskolatan esan dezu?
- Hor San Ignacioko eskolatan. Barrio San Ignacio dao hor goien eta eskola txiki batzuk zeren hor.
- Eta Burgosen ze edadetako jendeai ematen ziozun?
- Danai. Mahitxo bat neuken parbulitondako, mahitxo bat lau silla txikikin. Eta gero eukitzen nittun hamasei, hamabost-hamasei. Edade danetakok, neskak eta mutillek."De todas la edades, era complicao, e, a cada uno tres o cuatro. Podías hacer un grupo de tres, pues eso ".
- Ze moduzko esperientzia zurea?
- Bueno, eskolea ematea berea dauke. Eta han eotea're bai, han eotea're bai.
- Etxera etorri gabe. Etortzen zinen tarteka?
- Bueno. Oporretan. Bestela ez.

18. Hika eta berorika egiteko ohitura gutxi

- **Erref**: LGA-039/038
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 01:10:39. **Bukatu**: 01:12:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Hika egiteko ohiturarik ez du izan Inesek. Berorika medikuari eta apaizari egiten zioten. Parrokoari "Berori" deitzen zioten, hori bere izena zelakoan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-13

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com